

Kortfattet Beskrivelse

af

Næstilde Kjøbstad,

henhørende til en i 1845 udarbejdet

Grundtegning

ved

C. C. Tronier.



Kjøbenhavn.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i det B. Schlegel'ske Bogtrykkeri ved N. H. Stenderup.

1845.

Forord.

Udgivelsen af den af mig i Juli Maaned bebudede Grundtegning over Roeskilde Bys, hvormed „et Atlas med Grundtegninger over Danmarks Kjøbstæder med Text” begynder, maa jeg tillade mig at ledsage med følgende Bemærkninger:

Den hver Grundtegning medfølgende Text maa kun betragtes som en kort Anvisning og Veiledning til hver enkelt Plan, uden i mindste Maade at kunne tillægges videnskabelig Værd eller doctrinel Interesse, hvilket jeg deels paa Grund af min knappe Tid og deels som Følge af mine ei vidt ud-

strakte historiske og geographiske Rundstaber
ingenfinde har havt til Hensigt at give den.

Grundtegningerne ville, for Tydeligheds
Skyld, blive udarbejdede i en saa stor Maale-
stok som det antagne Format tillader.

Noeskilde Kjøbstad i Sømme Herred, Kjøbenhavns
Amt, Sjællands Stift, ligger omtrent 1000 Alen
søndenfor Noeskilde Fjord paa et høitliggende Ter-
rain, 4 Miil fra Kjøbenhavn, 4 Miil fra Holbek,
10 Miil fra Kallundborg, 4 Miil fra Ringsted,
8 Miil fra Slagelse, 10 Miil fra Korsør, 3 Miil
fra Kjøge, 3 Miil fra Frederiksbund, 5 Miil fra
Frederiksborg og 8 Miil fra Helsingør. Glade-
indholdet indenfor dens Porte udgjør 110 Tønder
Land, hvori dog ikke er indbefattet den Plads, som
det adelige Frøken-Kloster og Bor Frue Kirke op-
tage. Portene ere egentlig kun Bomme, som ere
anbragte udenfor Consumtionscontoirerne og som
flaaes ned om Natten. Af saadanne Udførseler,
forsynede med Bomme, har Byen fem, af hvilke
de tvende, hvorigjennem Hovedlandeveisgaderne,
der paa Kortet ere betegnede med en svag gullbrun
Farve, gaae, kaldes Porte, nemlig: Østerport eller
Rødeport, som fører til Kjøbenhavn, og Vesterport

eller Ringstedpert, som fører til Ringsted; de tre andre kaldes Bomme, nemlig: Nørrebom eller Dalgadensbom, som fører til Frederiksfund, Sønderbom, Hirssegadens- eller Kjøgebom, som fører til Kjøge, og St. Mortensbom ved Papirsmøllen, der nu indrettes til Vandcunranstalt og hvor et Consumptionscoutoir er anbragt for de mellem Fjorden og Byen liggende 4 Møllers Skyld.

I Roeskilde stode 5 Landeveie sammen, nemlig Hovedlandeveiene fra Kjøbenhavn, Ringsted og Holbek, samt Mindrelandeveiene fra Frederiksfund og Kjøge.

At fortælle noget Paalideligt om Roeskilde Byes oprindelige Opkomst, Omfang, Indvaanernes Antal og hurtige Tiltagene i Velstand i fordums Dage, er af Mangel paa Documenter og Skrifter, som desværre tabtes ved en i forrige Aarhundrede indtruffen Ildbrand, ikke muligt. Om de offentlige og geistlige Stiftelser, som nedenfor i Korthed ville blive omtalte, haves derimod Oplysninger fra den ældste Tid.

Byen antages at have faaet sit Navn efter Kong Roe, som skal have anlagt den. Kong Roe døde 488.

I det 9de Aarhundrede maa Roeskilde allerede ikke meer have været en ubetydelig Handelsplads, thi ellers vilde Harald Blaatand vel neppe

have forladt det 1 Mil fra Roeskilde liggende Leire for at tage Ophold i Roeskilde og der lade opføre en Trækirke til Ære for den hellige Trefoldighed. En naturlig Følge af at denne Konge 980 ophøjede Roeskilde til Kongesæde maatte blive, at det gamle Leires tidligere Velstand forflyttedes til Roeskilde. 30 Aar derefter, altsaa 1010, blev Roeskilde tillige Bispesæde. Heraf fremgaaer, at Byen enten, som sagt, maa have været temmelig betydelig, da Harald Blaatand tog Ophold der, eller at den maa have tiltaget ganske overordentligt i dette korte Tidsrum. I en Tid af over 500 Aar forblev Roeskilde at være Bispesæde, hvorimod Byen ifkun afverlende i henved dette Tidsrum forblev Hoved- og Residentstad.

1134 blev Byen lagt i Aske af Benderne. Til forskjellige Tider har den været hjemsoget af Ildbrand, nemlig: 1443, 1523, 1599, 1647 og 1733, ved hvilken sidste Raadstuen, som dengang laae i Ahlgaden, og hele dens Archiv desværre gik tabt.

1149 til 1151 lod Svend Grathe Byen befæste. Ved den første bekjendte Folketælling i Aaret 1753 havde Byen 1550 Indvaanere, i 1817 var disses Antal 2100, i 1832 forøget til 2828, i 1840 til 3180 og i 1845 til 3343, saa at Byen i det sidste Seculum har været i Tiltagende i Folkmængde, og som en Følge deraf ogsaa i Velstand.

Byens Omegn imod Nord er overmaade smuk og afgiver de yndigste Udsigter over Isefjorden, hvis venstre Bred fremviser enkelte smukke Skovpartier, derimod er Omegnen imod Syd nogen og bar. Den nærmeste Omgivelse er i de senere Aar bleven meget forstjønnet. I 1824 lod det adelige Frøken-Klosters nu afdøde Priorinde, Comtesse Lüttichau, den saakaldte Klostermark beplante, gennemstjære med Gange ic., saa at dette Terrain, der forhen var en aaben Plads med nogle enkelte gamle Alster og Almetræer, nu er forvandlet til en smuk Lystskov, der saavel Sommer som Vinter er et af Byens Indvaanere meget søgt Spadserested. Byens Kirkegaard, Graabrødre Kirkegaard kaldet, som i 1823 paa Domkirkenes Regning blev omlagt, beplantet med Træer og Buskværter, besøges ogsaa som Spadserested. Det i 1833 oprettede Selskab til Byens og dens nærmeste Omegns Forstjønneelse har paa flere Steder anlagt smukke Spadseregange. Flere Private, hvis Hauger frembyde yndige Udsigter over Fjorden, lade deres Anlæg staae aabne for Byens Beboere.

St. Jøns Kirkegaard benyttes af den nærliggende St. Jørgensbjerg Bye.

Roeskilde Fjord, der forhen iffun var seilbar for Fartøier af 3 à 4 Fods Dybtgaaende, blev i 1833 til 1836 opmuddret til 10 Fod, og da der

vare nogle Steder Nord for Frederiksfund, imellem denne Bye og Frederiksværk, der iffun havde en Dybde af 8 Fod, har Roeskilde Havnevasen ogsaa der ladet foretage Opvuddring til 10 Fod. Seiladsen er nu saaledes aaben lige til Roeskilde Skibsbro for Fartøier af 9 à 10 Fods Dybtgaaende, og større Skibe kunne heller ikke anløbe Frederiksfund, ligesom ei heller synderlig større Skibe kunne komme til Holbet, da Indløbet ved Rorvig kun har 11 à 12 Fods Dybde. Roeskilde, som forhen alene var Consumtionssted, er nu siden 1837 tillige Toldsted, ifølge Placat af 21de Marts 1837.

Den Deel af den deels under Bygning værende og deels projecterede Jernbane med tilhørende Bygninger og Banegaard, som falder paa Kortet, er antydet med punkterede Linier i Retning fra Nordost til Sydvest.

I Almindelighed ere Byens Jorder flade og jevne, men ligge dog noget høit. Byen og dens Omegn er saa rig paa meer eller mindre betydelige Kilder, at det turde være vanskeligt i eller i Omegnen af nogen af Danmarks Kjøbstæder at kunne fremvise en større Rigdom. De vigtigste ere: Store Blegdams Kilde, den sydligste paa Byens Grund, der ligger i et Duebrødre Klosteret tilhørende Bønge. Helligfors Kilde, eller som den nu ogsaa, fordi Frederik IV. under sin Evgdom 1729

lod hente Vand derfra, kaldes Kongebrønden (Kongens Kilde), er den vestligste paa Byens Grund. Christian VI., som ogsaa lod sit Drickvand hente fra denne Kilde, opførte et Huus ligeover for Kilden, hvilket endnu beboes af en Opsynsmand; den giver 101 Potter Vand i Minutten. Høibrønd Kilden ligger paa Hjørnet af Høibrøndstræde; den giver 136 Potter Vand i Minutten. Magle-Kilde, som vil blive afbenyttet af Vandcunr-Anstalten, er den rigeste af alle Kilderne; den giver 10 Ldr. Vand hver Minut. Roes-Kilde ligger paa den vestre Side af St. Olsgaden; den giver 21 Potter Vand hver Minut. St. Gjertruds Kilde længere imod Nord giver 32 Potter Vand hver Minut. Apotheker-Kilden, Sortebrødre-, eller som den nu kaldes Kloster-Kilden, har over 30 Kildevæld og indtager en Plads af 100 □ Alen. Det indhegnede Væld giver 83 Potter Vand hver Minut.

Efter den i sin Tid foretagne Undersøgelse skal Størstedelen af samtlige Kilder give næsten ganstereent Vand, thi af 30000 Dele indeholder det ifkun 7 Dele fremmed Stof.

Magistraten bestaaer af Borgemeesteren, en kongelig og en borgerlig Raadmand. Borgerrepræsentanternes Antal er 9.

Byen har et Brandcorps og et Borgervagtcorps under en fælleds Commandeur, hvis Pligt

det er i paa kommende Tilfælde at lade Corpset assistere Politiet. Brandcorpsen betjener 3 større og 3 mindre Sproiter, og er pligtig til at give Møde med 2de af sidstnævnte i Tilfælde af Ildbrand paa Landet indenfor 2 Miils Omkreds. Amtmanden, eller i hans Fraværelse Politimesteren, er Chef.

Byen har flere Fabrikker og Møller, nemlig: Maglekilde Papirfabrik, som nu indrettes til Vandcunr-Anstalt, St. Mortens Vandmølle tilhører 2det Præste-Embedet ved Domkirken, Capels Vandmøllen tilhører det adelige Frøken Kloster, Clara Vandmølle tilhører Universitetet, Strandmøllen er privat Eiendom, Rimors Vandmølle tilhører Universitetet, Kobbermøllen, Hedemøllen, Hirssegadens Mølle, Roeskilde Beirmølle, Stubmøllen ved Ringstedveien og Hestemøllen paa Byens Grund ere private Eiendomme.

Følgende Bygninger paa Byens Grund, som have særlig Interesse, ere paa Kortet udhævede ved Nummer, som svare til Texten, og forsaavidt de ere offentlige, eller afbenyttet til offentligt Brug, tillige anlagte respective med rød eller sort Farve, nemlig:

1) Det kongelige Palais, som ligger paa den østre Side af Domkirken, er en grundmuret 2 Etages Bygning paa 15 Fag med 2 Sidefløie,

opbygget under Kong Christian den VI. 1733 af Hofbygmester Lauritz Thurah. Her holde Provindsialstanderne for Østifterne deres Forsamling. Paa dette Sted stod lige til 1733 en stor ældgammel Bygning, som efter de Flestes Mening var opbygget af Erkebiskop Absalon, hvorfor den ogsaa almindelig blev kaldet Bispegaarden. Da den af Mangel paa Bedligholdelse blev brøstfældig, lod Kong Christian VI. Bygningen nedrive, og af dens afbrudte Muursteen blev det kongelige Palais opbygget. Under 12te Mai 1735 lagde Kongen Grundstenen til Bygningen, hvilken ved Allerhøiſtsammes gjentagne Nærværelse under 23de September samme Aar var fuldført.

2) Raadhuset blev, da det gamle Raadhuus i Ahlgaden med hele sit Archiv gik tabt ved Ildbranden 1733, igjen opført 1735 paa sin nuværende Plads paa Torvet, hvor St. Laurents Kirke stod, tæt op til dens endnu der staaende Laarn. 1839 blev Raadstuen ombygget af Kommunen og Bygningen forøget med en 3die Etage, der blev indrettet til Arrester. I Kjælder-Etagen blev indrettet Boliger for Raadstue-Bagtmesteren og Arrestforvareren. I Stue-Etagen blev indrettet en rummelig Vestibule, Politie- og Pas-Contoir, Byestriver-Contoir, samt Thingstue med Forværelse. I 2den Etage en stor Raadstuefal, og en Forsamlings-

sal for Byens eligerede Borgere. Desværre mangler denne Bygning en Gaardsplads. I Laarnet er indrettet sikkre Arrester, og desuden er i dette Laarn i Sammenhæng med Stuen og 1ste Sals-Etage indrettet brandfrie Archiver. I Førstnævnte bevares Byens Documenter og i Sidstnævnte de offentlige Stiftelses Documenter og Pengesæsker samt Sparekassen, hvis Bestyrelse 1 Gang ugentlig samles paa Raadstuefalsen.

Seierværket er 1772 stænket af Kjøbmand Anders Borch.

I Laarnet er anbragt en Klokke med følgende Inscription:

O bone Laurenti Martyr! venerande per orbem,
Renibus in nostris exstingve libidinis ignem.

3) Domkirken, hvis Alder er fra Svend Estridsens Tid, lod denne Konge i Aaret 1047 under Tilsyn af Biskop Wilhelm opføre saaledes, som den endnu staaer, hvorved han har reist sig et uforgjængeligt Minde, uagtet Choret ved hans Død 1074 endnu manglede til denne stolte Bygning, hvilket fuldendtes af Biskop Svend Norbagger under Svend Estridsens Søn, Knud den Hellige. Domkirken var fuldstændig opført 1080. Dens Indtægter vare i ældre Dage meget betydelige, hvorom man kan gjøre sig et Begreb ved den Betragtning, at Biskoppen alene for sin egen Person

eiede 40 faste Slotte eller Herregaarde, foruden en stor Mængde enkelte Gaarde, Huse, Møller, Skove, Tiender p. p. Endstjøndt Indtægterne nu ere betydelig mindre, er Kirken dog alligevel endnu rigt doteret. Den eier saaledes blandt andet for Diebliffet i udestaaende rentebærende Capitaler omtrent 100,000 Rbd., 55 Gaarde, 53 Huse med Jord, 11 Huse uden Jord, ialt til noget over 398 Tdr. nyt Hartkorn af Somme, Thune, Rasmø, Horns og Mehrløse Herreder, Bederlag for Gaarde, som forhen have hørt til, men nu ere bortsolgte fra Kirken, Tiender, m. m. Kirkegaarden omkring Kirken er for omtrent 10 Aar siden nedlagt, planeret og givet et brolagt Fortog omkring dens Mure.

Domkirken eier et betydeligt Bibliothek, som oppebevares i Kirkebygningen; det er oprettet ved fgl. Rescr. af 17de Jan. 1812. Til dets Vedligeholdelse og Forøgelse bidrager Stiftets Geistlighed.

Kirkens Direction er Stiftamtmanden og Biskoppen, dens Inspection bestaar af Domprovsten, Borgemeesteren, den kongelige og borgerlige Raadmand samt en af Borgerrepræsentanterne, og dens Godsforvalter er tillige Kirkeværge.

4) Domskolens Materialhuus, der for Diebliffet af Domskolen benyttet til Gymnastikhuus, er en meget gammel Bygning nordost for Domkir-

irken, som formenes at have begrændset den gamle Bispegaards nordlige Hjørne (see Palaisen). Det antages af Rogle, at Biskoppen her har haft sit private Capel, af Andre, at det har været Biskoppens Refectorium.

5) Provsteresidenten, som 1808 var bortsolgt fra Embedet, blev atter tilbagekjøbt af Domkirken ved Resolution af 5te Januar 1820. Da den gamle Provsteresident var af Elde bleven skrøbelig og ikke afgav passende og anstændig Besøelses-Keilighed, blev ved allerhøieste Resolution af 27de Mai 1842 bevilget, at denne Embedsbolig maatte underkastes en total Ombygning, dog saaledes at Omkostningerne herved ikke maatte overstige 12000 Rbd., og at disse Omkostninger skulde udredes af Roeskilde Domkirkes Midler, samt at bemeldte Embedsbolig, naar den er ombygget og derefter ved lovligt Syn overleveret til Beneficiarius, for Eftertiden skal være Domkirken aldeles uvedkommende, og derimod i det Hele overdrages Embedet. Bygningen blev fuldført 1843.

6) Roeskilde Domskole, eller, som den siden 19de September 1817 kaldes, Roeskilde Kathedralskole, er hidtil angivet at være stiftet af Biskop Erlandsen 1253, hvilken Angivelse er bleven støttet paa hans Dotationsbrev i Anledning af, at Helliglands Kloster under Navn af Duebrodre

Kloster eller Hospital blev flyttet udenfra ind paa Byens Grund. Af Hr. Etatsraad, Rector ved Kathedralsskolen, Blochs „Bidrag til Domskolens Historie“ erfares imidlertid, at denne Angivelse er feilagtig, hvorimod 1010, altsaa samme Aar som Bispestolen oprettedes, maa ansees som Skolens Stiftelsesaar. Den havde indtil 1081 sin Plads i Bisperesidenten, der stod paa den Plads Palaiet nu optager, men flyttedes i dette Aar til det vestenfor Domkirken punkterede Terrain. Da den gamle Latinskoles Locale efter Forlydende var meget fugtigt, hvilket Enhver, der har seet denne ved sin Alder og indre Historie saa agtværdige Bygnings Fundament p. p. efter dens Nedrivelse, stærkt maa betvivle, og derhos var altfor indskrænket, blev, ifølge allerhøieste Resolutioner af 12te og 15de Juni 1840 og 26de Februar 1841, paa Kirkegaardens søndre Side opbygget en ny Latinskole, svarende til Tidens Krav. Denne Bygning blev fuldført i 1842, og høitideligen indviet 21de Decbr. f. A.

Da den nye Latinskole var taget i Besiddelse, og man nu ikke havde Brug for den gamle Skolebygning, blev denne med det til samme hørende Brændehuus ic., ifølge allerhøieste Resolution af 18de October 1844 nedrevet.

I Kathedralsskolens Gaard opføres for Tiden et Gymnastikhuus, hvori tillige indrettes Bolig for

Pedellen. Skolen eier et betydeligt Bibliothek. Dens Bestyrelse er Borgemeisteren, Domprovisen, Rector scholæ og den kongelige og borgerlige Raadmand. Overbestyrelsen er Directionen for Universitetet og de lærde Skoler.

7) Rector-Residenten ligger nordvest for Kathedralsskolen. Denne smukke Bygning er opført 1821 for Skolens Medler og overdraget Rectoren istedetfor den Godtgjørelse, han aarligen erholdt.

8) Den danske Skole, eller som den ogsaa kaldes, Borger-skolen for Dreng og Piger, blev 1815 oprettet i sin nuværende Form, og holdes i en paa Ahlgaden beliggende Gaard, bestaaende af 2 Muur- og Bindingsværks Bygninger, der i 1812 kjøbtes til Skole. Gaarden var dengang meget forfalden, men er nu istandsat og indrettet saaledes, at Skolens 3 mandlige Lærere, hvoraf den første tillige er ordineret Catechet, have Bopæl der. Drengeskolen er inddeelt i 3 Klasser, hvoraf den øverste kaldes Realklassen, og Pigeskolen er inddeelt i 2 Klasser under 1 Lærerinde, forsaavidt angaaer Haandgjærnings- Arbeide. I begge Skoler er den indbyrdes Underviisning indført. De, som ikke kunne betale for deres Underviisning, henvises til Fattigskolen. Skolecommissionen bestaaer af Magistraten, 2den Præst ved Domkirken og 3de af

Byens Borgere. Skoledirectionen bestaaer af Amtmanden og Provsten.

9) Roeskilde Fattigskole ligger i Hirsøgaden. Den har en Lærer og for Pigerne en Lærerinde i Haandgjernings Arbejder. I denne Skole nyde Børnene fri Underviisning.

10) Roeskilde Fattighuus, som ligger i Bredgaden, er en grundmuret Bygning paa 36 Fag. Dens Opførelse blev paabegyndt 1815, men formedeltst Forhindringer først fuldført 1826. Fattighuset kan optage circa 100 Fattige; dog er Antallet ikke steget hertil, og det er navnlig om Sommeren langt derunder. Det nærmeste Opsyn føres af en Opsynsmand, som tillige er Deconom og Fabrikmester, og hvis Kone forestaaer Madlavningen. Bestyrelsen bestaaer af Borgemeisteren, 2den Præst ved Domkirken og 4 Fattigforstandere.

11) Roeskilde Asyl for fattige Smaa børn grundlagdes 1835 og bestaaer alene ved Bidrag af Byens Beboere og nogle Velgjørere udenfor Byen. Bygningen, hvortil Hans Majestæt i 1841 aller-naadigst stænkede Pladsen, blev fuldført i 1842, og afgiver et til Hensigten meget bekvemt Locale. Asylet, som i 1835 begyndte med 12 Børn, tæller nu 46. De contribuerende Medlemmers Antal er for nærværende Tid 138. Bestyrelsen bestaaer af en Directrice og 6 Inspectricer samt 4 Herrer som Forstandere.

12) Roeskilde adelige Frøken-Kloster horer ikke til Byen, men dets Beliggenhed er saaledes, at Udgiveren har troet at burde medtage det paa Kortet, uden derfor at henregne dets Areal til Byens.

Klosteret er stiftet 19de Marts 1696 af Margrethe Ulfeldt, Enke efter den bekjendte Niels Juul, og af Virgitte Scheel, Enke efter Generallieutenant Niels Rosenkrantz, og confirmeret 1ste April samme Aar. Det optager ifkun Døttre af Adelsmænd eller af Mænd, der have Rang i en af Rangforordningens 3 første Klasser. Conventualinderne ere inddeelte i 1ste, 2den og 3die Klasse, og nyde respective 160 Rbd., 100 Rbd. og 60 Rbd. aarlig.

13) Frøken S. H. Juuls Enkesæde for en Embedsmands Enke er stiftet 22de September 1761 og ligger paa Hjørnet af Ahlgaden og St. Pedersstræde (Klostergaden). 1759 kjøbte Stiftens inden Bygningen for at lade den indrette til Enkesæde. Det forterer efter hendes Villie under det adelige Frøken-Kloster, og bestyres nu af Priorinden og de 4 ældste Frøkener. Den aarlige Pension er for Diebliffet 30 Rbd.

14) Duebrødre-Kloster eller Hospital ligger sendenfor Domkirken, tætved Kathedralstolen og er stiftet af Biskop Jacob Erlandsen. Grunden til det nuværende Kloster blev allerede lagt 1253,

da Biskoppen lod det saakaldte Helligaands-Huus flytte udenfra ind paa Byens Grund. Da det gamle Duebrodre-Kloster af Elde var bleven temmelig brøstfældig, lod Kong Christian VI. 1741 opføre en heelt igjennem grundmuret een Etages Bygning. Ved det kgl. danske Cancellies Resolution af 31te October 1829 erholdt Klosteret i 1830 en 2den Etage. Under 19de Februar 1831 blev Lemmernes Antal, der var 25, forøget med 10, hvilke i Alting nyde det Samme, med Undtagelse af Ugepengenes Beløb, der siden 1807 for hver af de 25 er 4 Mk. og Afbenyttelse af Hospitalets i 25 ligestore Stykker deelte Have, og for de 10 derimod ifkun 3 Mk. og Afgang til Haven. Klosterets Bestyrelse bestaaer af Domprovsten, Rectoren, Borgemeesteren, den kongelige og borgerlige Raadmand. Directionen er underlagt Amtmanden og Biskoppen.

15) Duebrodre-Stiftelse blev, ifølge Hs. Majestæts allerhøieste Resolution af 13de September 1841, opført i Aaret 1842 af Duebrodre Klosters eller som det ogsaa kaldes Hospitals opsparede Capitaler til Fordeel for 4 Enker og 8 Jomfruer af Middelfklassen, som her nyde en meget beqvem fri Bolig og 50 Rbd. aarlig i Pension. Til denne Stiftelse horer, ligesom til Duebrodre Kloster, en Have, der er inddeelt i 12 ligestore Dele. Stiftelsen staaer under Duebrodre Klosters Bestyrelse.

16) En Duebrodre Kloster tilhørende, paa Torvet liggende Eiendom, som er ubleiet til Hr. Justitsraad, Borgemeester Fosb.

17) Søren Dalsens Stiftelse er oprettet 1592 for 6 Fattige af Borgerstanden. Det er et lille Hospital med 6 Boliger, 3 til Dlsghaven og 3 til Rosengaardstrædet. Af oconomiske Hensyn saae Stiftsovrigheden sig 1810 nødsaget til ved Dødsfald at indstrænke Antallet af 6 Lemmer og 3 Expectanter til 4. De øvrige Boliger beboes af 5 Fattige, hvoraf kun de 2 og de ovennævnte 4 ere at ansee som Lemmer, og nyde som saadanne foruden frit Huus og Brændsel 2 Mk. og desuden 1 Brød ugentlig af Duebrodre Hospital. Bygningerne ere meget gamle og brøstfældige, og da Stiftelsens aarlige Indtægter kun ere omtrent 150 Rbd., kan den ikke bestaae ved egen Hjælp.

Stifteren var 1ste Capellan ved Domkirken.

18) Fru Meyerkrones og Jomfru Meyers Stiftelse for 2 fattige Enker, er oprettet i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede og fuldført 1739 af Stifterindens Broderdatter. Stiftelsen ligger i Cantor Haven. Den fordeelagtige Disposition over de af Jomfru Meyer til Stiftelsen stjænkede 1000 Rbd. har betydeligen forøget denne Capital, uagtet Enkernes Ugepenge allerede siden 1756 ere forøgede fra 2 Mk. til 3 Mk. ugent-

lig og en vis Sum siden 1805 aarligen anvendt til lige Deling iblandt Expectantinder, hvoraf den Ældste bestandig har fortrinlig Afgang til fri Bolig i Stiftelsen. Da dens Indtægter stadigen vedblev at overstige dens Udgifter, saa blev i 1832 den gamle skrøbelige Bindingsværks Bygning nedreven, og en nye 2 Stages Bygning fra Grunden opført med Muursteen til alle Sider, hvorved istedetfor, som forhen, kun 2 nu 4 Pensionistinder fik Bolig i Bygningen. Stiftelsens aarlige Indtægt er omtrent 800 Rdd.

Domprovsten, Borgemeesteren, den kongelige og borgerlige Raadmand udgjøre Bestyrelsen.

19) Raadmand Langes Stiftelse for 2 fattige Enker er et Huus beliggende paa Hjernet af Skolegaden og Fiolstræde, og er stiftet 8de Januar 1746. Enkerne, som for Tiden nyde Godt af Stiftelsen, benytte ikke Beboelsen, men trække Leie af den. Bygningen er aldeles forfalden, og trænger høiligen enten til Redrivelse eller Opbygning. Stiftelsen bestyres af det ældste Medlem af Stifterens Familie.

20) Vor Frue Kirke med tilhørende Huse hører ikke til Byen. Hans Majestæt Kongen og Besidderen af Lethrøborg have jus propo-nendi. Præsten, som ingen Embedsbolig har, boer i Røsskilde.

21) Byens Vagt- og Sproitehuus paa Hjernet af Ahlgaden og Klosterstrædet.

22) Toldboden, er privat Eiendom.

23) Consumtionshuset ved Rodoport. } eies af det kgl.

24) Consumtionshuset ved Ringstedport. } General Told-

25) Consumtionshuset ved Hirssegadens Bom. } kammer og Com-
mercecollegium.

26) Consumtionshuset ved Olsegadens Bom er privat Eiendom.

27) Consumtionscontoiret ved St. Mortens Bom er i en Wandcuur-Anstalten tilhørende Bygning.

28) Graverboligen.

29) Apotheket, som ligger i Ahlgaden, er privat Eiendom.

30) Postgaarden, eller som den egentlig hedder, Hamborger Herberg, ligger i Skomagergaden. Den har forhen tilhørt Postvæsenet, men eies nu af en privat Mand, som driver Gjæstgiverie. Postmeesteren boer og har Contoir i den ene Sidesloei, og Posten expederes som en Folge heraf paa dette Sted.

31) Prindsen, en meget søgt Gjæstgivergaard, ligger i Ahlgaden.